

AZ EGYÉNI SZAKREND KÉRDÉSE

/Szerkesztőségi cikk/

025.4:002.66

Káplány Géza műve: "Az Egyetemes Decimális Osztályozórendszer...." 1943-ban jelent meg Magyarországon, és ennek köszönhető, hogy az ETO nálunk közismertté vált. Mivel a könyvet a felszabadulás után újból nem adták ki, 1950-ben az Országos Dokumentációs Központ sokszorosított formában tette közzé az ETO rövidített magyarnyelvű táblázatait. E táblázat birtokában a rohamosan szaporodó intézeti és üzemi szakkönyvtárak közül a legfejlettebbek az ETO-t használták, vagy tértek át alkalmazására.

Nem soroljuk itt fel az ETO hibáit - nem csupán, mert közismertek-, ez esetben a többi szóbajöhető osztályozórendszert /hibáival és előnyeivel/ is fel kellene sorolnunk. Mindössze megállapítjuk, hogy egyes könyvtárak részéről számos kísérlet volt, és van folyamatban a "jobb" és a "testhezillőbb" vagy a "speciálisabb" szakrend felállítására és alkalmazására. Az esetek többségében a tizedes elv és jelzetalkotás megtartásával, más esetekben betű-, illetve betű-szám kombinációs jelöléssel próbálkoznak. De hadd idézzünk egy ilyen "egyéni szakrendet" alkalmazó könyvtárról szóló cikkből: "A szakrend nem az ETO-t követi, hanem az Intézet belső használatára készült, és mélységben igen nagy részletességgel tagozódik, lehetővé téve ezáltal az egyes témák irodalmi anyagának utólag történő átnézését...." A cikk írója azonban hozzáfűzi, hogy: "...egyérték az ilyen esetben az ETO mellőzésével és a saját szakrend kialakításával, bár az ETO-számok feltüntetése még ilyenkor is szükséges..., amennyiben ilyen szakkönyvtárban az ETO-tól eltérő rendszert használunk is, akkor is szükség lenne a belső rendszerek valamilyen egységesítésére."

A fenti megállapítások meglepően egyeznek az ilyen jellegű szakrendek általános mérlegével. Az egyéni szakrend- és itt csak a megalapozott, gondosan felépített, tehát valóban színvonalas szakrendről beszélünk -

aránytalanul nagy munkabefektetéssel és komoly szakmai megalapozottsággal készülve, új korában valóban jó, de nem bármely felhasználó részére. Ha több intézet-igényeinek megfelelően készül, már megalkuvások vannak benne; tehát egy-egy intézet számára már nem is lehet kielégítő. És bármely szakrend szükséges továbbfejlesztése már a kész alap korlátaival találkozók.

A szakrend nem öncélú dolog, hanem eszköz a szakirodalom nyilvántartására és hozzáférhetővé tételére. Alkalmazása nem csak rendkívül munkaigényes, de számos szakmunkaerőt köt le. Alig képzelhető el, hogy intézmények sokaságában mód legyen egy helyi- és ezenkívül egy általános, egyetemes szakrend alkalmazására és az anyag kétféle szakrendi nyilvántartására. Az egyes intézetek máshol feldolgozott szakirodalmi anyagot is felhasználnak, de a náluk feldolgozott irodalmat más intézetekben, üzemekben is igénybevehetik; az e g y s é g e s /egyetemes/ s z a k r e n d a l k a l m a z á s a tehát nem mellőzhető! Egységesíteni? Lehet és kell, de ez - utaltunk már erre - megalkuvással, korlátokkal jár, és csakhamar számosabbak lennének korlátaink, mint az ETO használatakor. Hiszen az ETO-n is lehet javítani, ahogy az egyébként állandóan történik is /sokan ezt róják fel legfőbb hibájául/.

Bárki tehet javaslatot az ETO szerkezetével és felépítésével összhangban lévő kiegészítésekre, változtatásokra vagy törlésekre az Országos Osztályozási Szakbizottság útján, amely az elfogadható javaslatokat a FID-hez továbbítja. A FID az eddig benyújtott javaslatainkat kivétel nélkül elfogadta, azok ma már az ETO érvényes jelzetei.

Nem vagyunk az ETO-nak elvben elkötelezve. Az ETO-hoz csak a befektetett munka és a jelzetei alatt nyilvántartott anyag köt. Ha van - és régi ígéret van rá, hogy lesz - jobb rendszer, elfogadhatjuk, de csak következményeinek és használhatóságának gondos elemzése és értékelése után. Ne tévesszük szem elől: a gépi feldolgozásra való áttérés elkerülhetetlen. Aránylag rövid idő alatt gépi kezelésre alkalmas szakrendszert kell kidolgoznunk - ha lehet, az ETO-t téve erre alkalmassá, hogy a nyilvántartást és visszakeresést a programozásra alkalmas szakrend alapján gépi úton végeztethessük.

- - - -